

Factors Affecting Further Study at Lower Secondary Education Classes Expanding Education Opportunity Primary Schools of Thai Muslim Youths in Four Southern Border Provinces

Tassanee Prompaichit

Ed.D.(Population Education), Assistant Professor,
Department of Social Sciences, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Prince of Songkla University

Abstract

The objective of this research was to investigate factors affecting further study at lower secondary classes in primary schools, under Expanding Education Opportunity Project of Thai Muslim youths in four southern border provinces (Yala, Pattani, Narathiwat and Satun). Through a multi-stage stratified random sampling method, a total of 451 samples were drawn from prathomsuksa six students who graduated during the academic years of 1993-1995, comprising 183 students who concurrently studying at lower secondary classes in primary schools under the Expanding Education Opportunity Project, and a sample of 268 youths who graduated from prathomsuksa six during the same period but did not further their study. Both groups of students were interviewed along with their parents. The research instrument consisted of two sets of structured interview form, constructed and furnished by the investigator. Data collection was conducted, using interview method, by primary school teachers who can speak Malay dialect. Data were analyzed by using percentage, Pearson's product moment correlation and discriminant analysis.

From the analysis of all factors considers, it was found that demographic factors (male, younger age), economic factors (parents' occupation as worker, and lower productivity), psychological factors (youths' attitudes towards learning and conforming to peer), and environmental factor (inconvenience of travelling to school) significantly affecting further study at lower secondary classes of Thai Muslim youths in the four southern provinces at .05 level. No relationship was found for social factors. When all factors were considered separately, it was found that demographic factors, economic factors, psychological factors, and environmental factor significantly affect further study at lower secondary classes of Thai Muslim youths in four southern provinces at .05 level. However, no relationship was found for social factors.

Key words : quality of education, quality of life, population education,
Thai Muslim youths in four southern border provinces, Lower Secondary Education (LSE)

รายงานการวิจัย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียน ประถมศึกษาขยายโอกาส ของเยาวชนไทยมุสลิม ในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ทัศนีย์ พรหมไพจิตร

ศษ.ด.(ประชากรศึกษา), ผู้ช่วยศาสตราจารย์

ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาส สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติของเยาวชนไทยมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล) ตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ เยาวชนไทยมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2536-2538 แล้วเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 183 คน และเยาวชนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีเดียวกันแต่ไม่ได้เรียนต่อในโรงเรียนเดิม จำนวน 268 คน รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 451 คน ซึ่งคัดเลือกโดยวิธีสุ่มแบบหลายชั้นตอน (Multi-stage stratified random sampling) เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นและดัดแปลงจากงานวิจัยของผู้อื่นจำนวน 2 ชุด นำไปสัมภาษณ์โดยครูที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาสและสามารถพูดภาษาหลายท้องถิ่นได้ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีหาค่าร้อยละสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson correlation) และวิธีการวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant analysis) ผลการวิจัยโดยภาพรวมพบว่า ปัจจัยด้านประชากร (เพศชาย และอายุน้อย) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (ผู้ปกครองประกอบอาชีพกรรมกร เป็นผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต และการมีปริมาณผลผลิตต่ำ) ปัจจัยด้านจิตวิทยา (เยาวชนมีเจตคติต่อการเรียนการคล้อยตามกลุ่มเพื่อน) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (ความไม่สะดวกในการเดินทางจากบ้านมาโรงเรียน) มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาสของเยาวชนไทยมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้พบว่า ปัจจัยด้านสังคมเป็นปัจจัยเดียวที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการเรียนต่อ และเมื่อวิเคราะห์เฉพาะปัจจัยเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านจิตวิทยา ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับการเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาสของเยาวชนไทยมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้พบเช่นเดียวกันว่า ปัจจัยด้านสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับการเรียนต่อดังกล่าว

คำสำคัญ : คุณภาพการศึกษา, คุณภาพชีวิต, ประชากรศึกษา, เยาวชนไทยในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้, มัธยมศึกษาตอนต้น

บทนำ

1. ความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า รวมทั้งการแก้ไขปัญหา

การพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ให้เป็นผู้รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักแก้ปัญหา ดังนั้นการที่ประเทศจะเจริญก้าวหน้าได้ จำเป็นต้องมีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ ความคิดและความสามารถจำนวนมาก ดังเช่นกลุ่มประเทศ

ที่พัฒนาแล้ว จะมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในระดับสูง การศึกษาของประชาชนจะอยู่ในระดับสูงด้วย (เทียนฉาย กิระนันท์, 2519 : 83; Inkeles and Smith, 1976 : 304-315) จากสถิติอัตราส่วนนักเรียนต่อประชากร ซึ่งเป็นดัชนีสำคัญแสดงให้เห็นถึงโอกาสของการได้รับการศึกษาในระดับต่าง ๆ ตามวัยหรืออายุที่เหมาะสมที่ยูเนสโกได้จัดทำใน พ.ศ.2533 พบว่า อัตราส่วนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาต่อประชากรกลุ่มอายุ 12-17 ปี ของทั่วโลกเป็นร้อยละ 55.1 โดยทวีปเอเชียมีอัตราส่วนดังกล่าวต่ำสุดคือร้อยละ 46.6 เมื่อพิจารณาสัดส่วนดังกล่าวของประเทศไทยมีค่าเป็นร้อยละ 46.0 (พ.ศ.2529) ประเทศไทยเห็นความจำเป็นในการจัดการศึกษาในด้านมัธยมศึกษาให้เพิ่มขึ้นอย่างเสมอภาคโดยให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบเปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีอยู่แล้ว โดยในปี พ.ศ.2533 ได้ดำเนินงานในลักษณะโครงการนำร่องขยายโอกาส ก่อนกำหนดเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานในการนี้ ได้มีการยกเว้นการเก็บค่าบำรุงการศึกษา การให้ยืมหนังสือเรียน การให้ความสะดวกในการเดินทางมาเรียน การแจกชุดนักเรียน การให้บริการอาหารกลางวัน ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนที่ด้อยฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมและอยู่ในพื้นที่ห่างไกลได้มีโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้น และจากการติดตามประเมินโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาสในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2534-2537 มีสัดส่วนการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นถึงร้อยละ 92.0

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเฉพาะเขตการศึกษา พบว่า เขตการศึกษา 2 (ประกอบด้วย จังหวัดยะลา บัตตานี นราธิวาส และสตูล) เป็นพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศและอยู่ห่างไกล ในการจะให้ประชาชนเข้าใจนโยบายของรัฐบาล ติดต่อสื่อสารกับทางราชการได้เข้าใจถูกต้อง รวมทั้งมีความรู้และประกอบอาชีพทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การศึกษานับว่ามีความสำคัญมาก ดังนั้นหน่วยงานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงได้ดำเนินโครงการขยายโอกาสขั้นพื้นฐานตาม

นโยบายของรัฐ และได้พบว่านักเรียนในพื้นที่ดังกล่าวที่เรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาสมีจำนวนต่ำที่สุด ทั้ง ๆ ที่รัฐบาลได้ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณเป็นอย่างมากในลักษณะเป็นแรงจูงใจที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่เยาวชนที่เรียนต่อกลับไปเรียนต่อในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ซึ่งโรงเรียนประเภทหลังต้องสอบคัดเลือกและเสียค่าเล่าเรียน ดังนั้น ในฐานะที่ผู้ศึกษาวิจัยเป็นนักการศึกษาที่ทำงานอยู่ในเขตการศึกษา 2 และได้ศึกษาต่อในสาขาประชากรศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาสของเยาวชนไทยมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษามีวัตถุประสงค์ดังนี้

2.1 เพื่อตรวจสอบว่า ปัจจัยด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา และสิ่งแวดล้อม แต่ละปัจจัยต่างมีความสัมพันธ์กับการเรียนต่อของเยาวชนไทยมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้

2.2 เพื่อตรวจสอบว่า ปัจจัยด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา และสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจัยรวมทุกด้านนี้ มีอิทธิพลร่วมกันในการจำแนกกลุ่มเยาวชนไทยมุสลิมเรียนต่อและไม่เรียนต่อในโรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาส

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ปัจจัยด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา และสิ่งแวดล้อม ต่างมีความสัมพันธ์กับกลุ่มเยาวชนเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2 ปัจจัยรวมทุกด้าน ซึ่งได้แก่ ปัจจัยด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา และสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลร่วมกัน ในการจำแนกกลุ่มเยาวชนเรียนต่อและไม่เรียนต่อในโรงเรียนประถมศึกษา

4. ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

4.1 ในทางวิชาการ การวิจัยครั้งนี้เป็นการขยายฐานความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติของนักเรียนไทยมุสลิมสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งทำให้ได้ทราบข้อเท็จจริงในการเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของนักเรียนไทยมุสลิมอย่างชัดเจนขึ้น

4.2 ในทางการปฏิบัติ ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในการกำหนดนโยบายทางการศึกษา และเตรียมทรัพยากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ตลาดแรงงาน และการรองรับเศรษฐกิจระดับภูมิภาค รวมทั้งจะเป็นประโยชน์ต่อแนวทางในการจัดทำโครงการด้านการศึกษาหรือประชากรศึกษาให้แก่แก่นักเรียนและครอบครัว เพื่อการพัฒนากระบวนการตัดสินใจเลือกแนวทางด้านการศึกษาในระดับต่าง ๆ อย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีซึ่งจะสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคมไทยให้ดีขึ้น

5. ขอบเขตในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนต่อและการไม่เรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของเยาวชนไทยมุสลิม ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยผู้วิจัยกำหนดเฉพาะนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2536-2538 และกำลังเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในปีการศึกษา 2539 และนักเรียนรุ่นเดียวกันนี้แต่ไม่ได้เรียนต่อ เพื่อหาคำตอบในการวิจัยครั้งนี้

6. ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

6.1 เนื่องจากเยาวชนที่ใช้ศึกษาเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ ส่วนใหญ่มีอายุเพียง 12-15 ปี ดังนั้นในการตัดสินใจเรียนต่อและไม่เรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

จะพบว่า ผู้ปกครองจะเป็นผู้มีอำนาจหรือมีบทบาทในการตัดสินใจให้บุตรหลานเรียนต่อหรือไม่ให้เรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2535 : 75; เกตุมณี มากมี, 2537 : 26) ดังนั้นการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงกำหนดผู้ปกครองทั้งสองกลุ่มเป็นแหล่งข้อมูล (Source of data)

6.2 การวัดตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย เทคนิคในการวิเคราะห์จำแนกประเภท กำหนดให้ตัวแปรอิสระมีระดับการวัดเป็นช่วง ซึ่งในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ตัวแปรอิสระไม่ได้มีระดับการวัดเป็นช่วงทุกตัวแปร บางตัวแปรมีระดับวัดเป็นกลุ่ม และบางตัวแปรมีระดับการวัดเป็นแบบเรียงลำดับ ในกรณีเช่นนี้ ผู้วิจัยจะต้องแปลงสภาพของข้อมูลให้เป็นไปตามข้อตกลงก่อนจะนำไปใช้ด้วยการวิเคราะห์จำแนกประเภท

7. นิยามศัพท์เฉพาะ

7.1 เยาวชนไทยมุสลิม หมายถึง

ก. นักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม และกำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2539 ในโรงเรียนประถมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ข. นักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2536-2538 ในโรงเรียนประถมศึกษา แต่ไม่ศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษา

7.2 สี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง จังหวัด ยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล

7.3 โรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาส หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ขยายการเรียนการสอนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

7.4 อัตราการพึงพิงในครัวเรือน หมายถึง อัตราส่วนของจำนวนบุคคลในวัยเด็กและวัยสูงอายุ ซึ่งไม่สามารถทำงานเชิงเศรษฐกิจได้ ต่อจำนวนบุคคลวัยทำงานของครัวเรือน (นพวรรณ จงวัฒนา, 2531 : 80)

7.5 เจตคติต่อการเรียนของเยาวชน หมายถึง ความโน้มเอียงของความรู้สึกของเยาวชนที่ยอมรับ หรือไม่ยอมรับการเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถม-

ศึกษาขยายโอกาสหลังจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

7.6 *อาชีพของผู้ปกครอง* หมายถึง กิจกรรมหรืองานที่สร้างรายได้หลักให้แก่ผู้ปกครองและครอบครัว โดยพิจารณาอาชีพเป็น 2 มิติ คือ กลุ่มอาชีพและสภาพการทำงาน

7.7 *กลุ่มอาชีพ* หมายถึง อาชีพที่สำนักงานสถิติแห่งชาติได้จัดรวมเป็น 5 กลุ่ม เพื่อใช้ในการสำรวจสำมะโนประชากร และการเคหะแห่งชาติปี พ.ศ.2533 มีดังนี้ 1. กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม 2. กลุ่มอาชีพกรรมกรและผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต 3. กลุ่มอาชีพการค้า 4. กลุ่มผู้ใช้วิชาชีพวิชาการ 5. กลุ่มอาชีพบริการและเสมียน

7.8 *สภาพการทำงาน* หมายถึง ลักษณะการทำงานของคนที่เป็น 5 ลักษณะตามคำนิยามของสำนักงานสถิติแห่งชาติ คือ 1. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ 2. ลูกจ้างเอกชนหรือลูกจ้างบริษัท 3. เจ้าของกิจการที่มีลูกจ้าง 4. เจ้าของกิจการที่ไม่มีลูกจ้าง 5. ผู้ช่วยธุรกิจส่วนตัว

ทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนต่อ

ทฤษฎีต่าง ๆ ที่ใช้เป็นแนวทางในการอธิบายพฤติกรรม การเรียนต่อ มีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้

1. ทฤษฎีการกระทำทางสังคมของพาร์สันส์

พาร์สันส์ (Parsons) ได้อาศัยแนวคิดการกระทำ อาสานิยม (Voluntaristic) ซึ่งประกอบด้วย สังคัปและฐาน คติจากอรรถประโยชน์นิยม ปฏิฐานนิยม และจิตนิยม (Utilitarianism, positivism and idealism) มาเป็นพื้นฐาน และพาร์สันส์ได้ชี้ให้เห็นถึงลักษณะของสิ่งมีชีวิตในระบบการกระทำที่พยายามจะบรรลุถึงเป้าหมายที่วางไว้ โดยมีวิธีการหลาย ๆ วิธีที่จะให้เลือกอย่างสมัครใจภายใต้กฎระเบียบ (Normative constraints) และสถานการณ์ต่าง ๆ (Situation constrains action) ซึ่งองค์ประกอบในการกระทำดังกล่าว จะประกอบด้วย 1) ผู้กระทำ ซึ่งหมายถึงปัจเจกบุคคลผู้แสดงพฤติกรรม 2) เป้าหมายหรือสิ่งที่ผู้กระทำมุ่งประสงค์ 3) วิธีการต่าง ๆ ที่ผู้กระทำเลือกวิธีอย่างใคร่ครวญเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 4) สถานการณ์จะเป็นสภาวะการณ์ที่ผู้กระทำจะต้องนำมาพิจารณาประกอบการเลือกวิธีการหนึ่งวิธีการใดในการบรรลุเป้าหมาย 5) กฎระเบียบเชิงบรรทัดฐาน ซึ่งได้แก่ คำนิยามบรรทัดฐานทางสังคมและความคิดต่าง ๆ ที่จะนำมา

พิจารณาประกอบในการเลือกวิธีการต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย 6) การตัดสินใจโดยสมัครใจภายใต้เงื่อนไข ข้อบังคับ และสถานการณ์ (Turner, 1978 : 36-37)

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้ทฤษฎีการกระทำทางสังคม ซึ่งประกอบด้วยสังคัป คือ ผู้กระทำ สถานการณ์ต่าง ๆ และกฎระเบียบเชิงบรรทัดฐาน ซึ่งมีผลต่อการกระทำ จึงสามารถที่จะนำมาเชื่อมโยง และสร้างเป็นตัวแปรได้ตามลำดับดังนี้คือ เยาวชนที่เรียนต่อและไม่เรียนต่อ สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของผู้ปกครองและเยาวชน ค่านิยมทางการศึกษาของผู้ปกครอง และความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับหลักสูตรและกิจกรรมตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา

2. ทฤษฎีกลุ่มอ้างอิง

เนื่องจากมีผู้ศึกษาเรื่องกลุ่มอ้างอิงมากมายทำให้ คำนิยามมีหลากหลาย กล่าวโดยสรุป กลุ่มอ้างอิงแบ่งได้เป็น 3 คำนิยาม (Clark, 1972 : 9)

2.1 *กลุ่มอ้างอิงเชิงเปรียบเทียบ* (Comparative reference group) หมายถึง กลุ่มที่บุคคลใช้เป็นมาตรฐานสำหรับเปรียบเทียบหรือประเมินลักษณะบางประการของบุคคล เช่น ประเมินอัตรา ประเมินพฤติกรรมบางอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของซิงเกอร์ (Singer, 1968) ซึ่งกล่าวถึงเงื่อนไขของการเลือกกลุ่มอ้างอิงของบุคคลนั้น บุคคลมีแนวโน้มจะเลือกกลุ่มมาเป็นมาตรฐานในการเปรียบเทียบ ด้วยเงื่อนไขของความใกล้ชิดในแง่ภูมิโคมหนึ่ง อาทิ ในเชิงสังคม เช่น เป็นคนมีสถานภาพเดียวกัน หรือในเชิงโครงสร้างมีความใกล้ชิดในแง่กายภาพ เช่น บ้านอยู่ใกล้กัน บุคคลจะเลือกสรรกลุ่มอ้างอิงมาทำหน้าที่เปรียบเทียบโดยคาดหวังผลจากการเปรียบเทียบ ในกรณีที่ผลออกมาในเชิงบวก ก็อาจส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมในลักษณะที่ส่งเสริมสนับสนุนกลุ่ม ในทางตรงกันข้าม ถ้าผลออกมาในเชิงลบคือบุคคลไม่พึงพอใจ ก็อาจจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ (Singer, 1968 : 69-79) สำหรับไฮแมน (Hyman, 1942) ซึ่งเป็นผู้ไข่มโนทัศน์คำว่า กลุ่มอ้างอิง เป็นคนแรกได้ศึกษาถึงวิธีที่บุคคลประเมินสถานภาพทางสังคมของเขาว่าใช้องค์ประกอบใด ไฮแมนพบว่า บุคคลจะประเมินสถานภาพของแต่ละบุคคลนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง ทั้งนี้เพราะไม่สามารถคาดการณ์ได้โดยตรง แต่จะขึ้นอยู่กับว่าบุคคลนั้นใช้กลุ่มสังคมใดเป็น

กรอบของการอ้างอิงในการตัดสินใจของเขา ดังนั้นกลุ่มอ้างอิงในทัศนะของไฮแมนจึงเป็นพื้นฐานของการเปรียบเทียบทางสังคมและการประเมินตัวเอง (Hyman, 1942 cited in Williams, 1970 : 545)

โวเฟลและฮาลเลอร์ (Woefel and Haller, 1971) ซึ่งศึกษาในเรื่องบุคคลสำคัญ (Significant others) ได้อธิบายว่า อิทธิพลของบุคคลสำคัญสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นมาตรฐานในการเปรียบเทียบ (Model) เช่น เด็กจะใช้กลุ่มเพื่อนเป็นมาตรฐานในการเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของตน เด็กจะมีพฤติกรรมสอดคล้องกับกลุ่มเพื่อน ลักษณะที่สอง เป็นผู้ที่มีอิทธิพลทางด้านความคิด ความเชื่อ (Definer) เช่น บิดามารดาจะถ่ายทอดความคิด ความเชื่อต่าง ๆ เข้าสู่เด็ก เด็กจะรับความคิดความเชื่อเหล่านี้มาเป็นของตัวเองและมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมตามความเชื่อนี้ และเมื่อเปรียบเทียบกับแนวความคิดกลุ่มอ้างอิง โวเฟลอธิบายว่า ลักษณะของตัวแบบ (Model) คือ ลักษณะกลุ่มอ้างอิงในแง่การให้มาตรฐานในการเปรียบเทียบ (Comparison) ส่วนลักษณะของผู้กำหนด (Definer) คือ ลักษณะของกลุ่มอ้างอิงในแง่การกำหนดหรือให้มาตรฐานในการถ่ายทอดความคิดความเชื่อต่าง ๆ (Woefel and Haller, 1971 : 74)

2.2 กลุ่มอ้างอิงเชิงสถานภาพ (Status reference group) หมายถึง กลุ่มที่บุคคลค้นหา หรือต้องการการยอมรับ อาจจะต้องการการยอมรับจากกลุ่มซึ่งเขาไม่ได้เป็นสมาชิก หรืออาจจะต้องการตำแหน่งที่สูงกว่าในกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ กลุ่มอ้างอิงเชิงสถานภาพนี้แตกต่างจากกลุ่มอ้างอิงเชิงเปรียบเทียบในด้านการต้องการการยอมรับจากกลุ่มที่ตนเองไปเปรียบเทียบด้วย

2.3 กลุ่มอ้างอิงเชิงบรรทัดฐาน (Normative reference group) หมายถึง กลุ่มที่บุคคลได้ใช้บรรทัดฐาน ค่านิยม และแนวทรรศน์ของกลุ่มนั้นในการกำหนดสถานการณต่าง ๆ ทางสังคมหรือในการดำเนินชีวิตของตน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของแบ็คแมน (Backman, 1969 : 310-311) ในเรื่องกลุ่มอ้างอิงเชิงบรรทัดฐานที่ว่า บุคคลจะอ้างอิงกลุ่มนั้นมากยิ่งขึ้น ในกรณีที่บรรทัดฐานที่บุคคลยึดถือปฏิบัติเป็นแผนในการดำเนินชีวิตมีความคล้ายคลึงกับบรรทัดฐานของกลุ่ม เช่นเดียวกับแนวความคิดของสจิวต์ (Stewart, 1981) ที่กล่าวว่า บุคคลมักจะแสดงตนเองเหมือนกลุ่ม

อ้างอิง ซึ่งบุคคลอ้างอิงถึงบรรทัดฐานในการกำหนดทัศนคติและแบบแผนพฤติกรรมของตนเอง สำหรับวิลเลียมส์ (Williams, 1970 : 545-554) เห็นว่า กลุ่มอ้างอิงจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของครอบครัวเป็นกลุ่มอ้างอิงที่มีความสำคัญต่อบุคคลที่สุด อาจจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับที่หลากหลายต่อทัศนคติมาตรฐาน หรือค่านิยมก่อให้เกิดผลกระทบต่อดี ๆ

อย่างไรก็ตาม เบรเดอไมเออร์และสเทฟเฟนสัน (Bredemeier and Stephenson, 1964) ตั้งข้อสังเกตไว้ว่าการใช้กลุ่มในคำว่ากลุ่มอ้างอิงนี้อาจจะทำให้สับสน เพราะการอ้างอิงในที่นี้อาจจะไม่ใช้กลุ่มก็ได้ แต่อาจจะเป็นประเภทคนในสังคม ซึ่งประกอบด้วย บุคคลมีคุณสมบัติลักษณะทางสังคมเหมือนกัน เช่น อายุ เพศ รายได้ เชื้อชาติ หรือศาสนาเดียวกัน (Bredemeier and Stephenson, 1964 : 38-39) นอกจากนี้ บุคคลยังมีกลุ่มอ้างอิงหลายกลุ่มซึ่งมีผลไปถึงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ของเขาด้วย และไม่ว่ากลุ่มที่เกิดขึ้นจริง ๆ หรือคิดฝันก็ตาม หรือบุคคลแต่ละคนจะมีความเชื่อว่าเป็นจริงหรือไม่ กลุ่มอ้างอิงจะมีอิทธิพลต่อการเลือกจุดมุ่งหมาย รวมทั้งค่านิยมของแต่ละคนด้วย (Bredemeier and Stephenson, 1964 อ้างถึงใน Merton, 1967 : 53)

จึงเห็นได้ว่า การที่เยาวชนเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปัจจัยที่มีอิทธิพลก็คือ กลุ่มอ้างอิงซึ่งมีทั้งลักษณะที่เป็นตัวกำหนด (Definer) ให้บุคคลปฏิบัติตามความคิดหรือบรรทัดฐานในงานวิจัยนี้ ได้แก่ อิทธิพลของครอบครัว อิทธิพลของครู และการสนับสนุนของผู้นำในชุมชน ส่วนอีกลักษณะหนึ่งจะเป็นการเปรียบเทียบ (Comparison) โดยบุคคลจะนำตัวเองไปเปรียบเทียบกับกลุ่มอ้างอิง ในงานวิจัยนี้ คือ กลุ่มเพื่อนที่นำมาใช้เป็นตัวแปร

3. ตัวแบบการทำนายพฤติกรรมของลิสกา

ตัวแบบการทำนายนี้ได้ปรับปรุงมาจากตัวแบบเชิงทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของฟิชเบินและอัจเซน (Fishbein and Ajzen, 1980 อ้างถึงใน Liska, 1984) ที่มีว่าพฤติกรรมของบุคคลสามารถทำนายได้โดยใช้เจตคติและการรับรู้ทัศนคติทางสังคมของบุคคล ผ่านความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรม ขณะที่ลิสกาได้เพิ่มเติมว่า ตัวแปรภายนอกซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรคุณลักษณะส่วนบุคคล สถานภาพทาง

เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ก็มีอิทธิพลในการทำนายพฤติกรรมโดยผ่านทางเจตคติและการรับรู้ทัศนคติทางสังคม แล้วผ่านความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรม อย่างไรก็ตาม ลิสกา (1984 : 61-74) ได้โต้แย้งแนวความคิดเดิมว่า อิทธิพลของตัวแปร เจตคติ และการรับรู้ทัศนคติทางสังคมไม่ได้ส่งผ่านความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมเพียงอย่างเดียว แต่น่าจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมและการกระทำและตัวแปรภายนอกดังกล่าวแล้ว นอกจากนี้จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมโดยส่งผ่านเจตคติ การรับรู้ทางทัศนคติและความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมแล้ว น่าจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมและพฤติกรรมในการกระทำ ในการวิจัยครั้งนี้จึงได้นำมาสังกับที่สอดคล้องกับการศึกษา เช่น เจตคติต่อพฤติกรรม คุณลักษณะส่วนบุคคล ตลอดจนสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สังเคราะห์ให้เป็นตัวแปรต่าง ๆ เช่น เจตคติต่อการเรียน เพศ อายุของเยาวชน ตลอดจนสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

กรอบแนวความคิดของการวิจัย

แนวความคิดเชิงทฤษฎีและผลงานวิจัยต่าง ๆ ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยที่น่าจะมีอิทธิพลต่อการเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของเยาวชนไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีอยู่หลายด้าน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวความคิดของการวิจัยในการอธิบายปรากฏการณ์การเรียนต่อและไม่เรียนต่อของเยาวชนไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังแผนภาพที่ 1 และแผนภาพที่ 2 (หน้า 106, 107) โดยกำหนดตัวแปร ดังนี้

ตัวแปรตาม คือ การเรียนต่อและการไม่เรียนต่อของเยาวชนไทยมุสลิม

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ตัวแปรต่าง ๆ ในแต่ละปัจจัยและตัวแปรในทั้งห้าปัจจัยที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการเรียนต่อและการไม่เรียนต่อของเยาวชนไทยมุสลิม

วิธีดำเนินการวิจัย

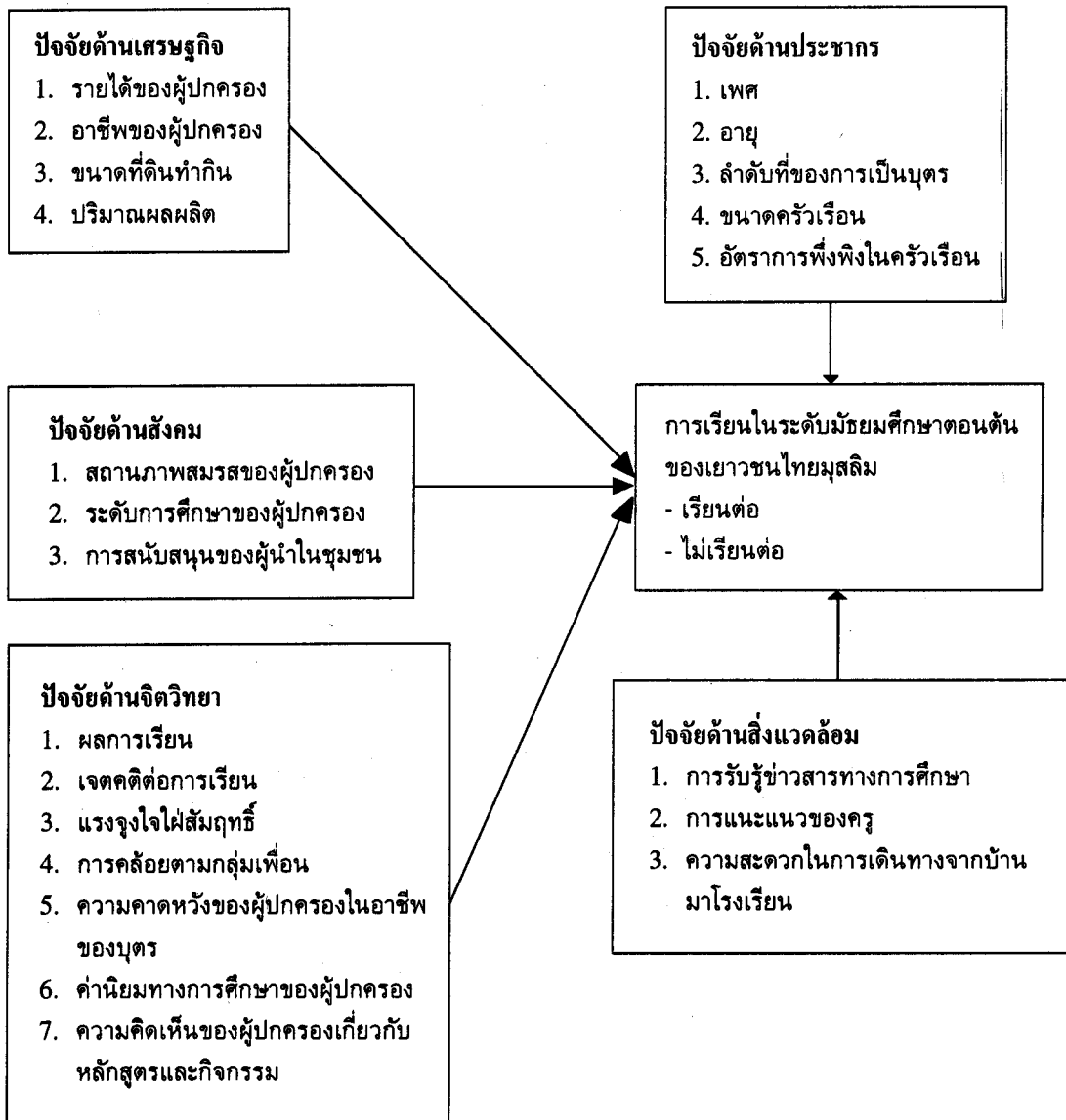
การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงอธิบายเหตุผล (Explanatory research) เกี่ยวกับการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนต่อของเยาวชนไทยมุสลิมในชั้นมัธยมศึกษา

ตอนต้น โรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (เขตการศึกษา 2 ประกอบด้วยยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล) โดยใช้เทคนิควิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative methodology) และเป็นรูปแบบวิธีการศึกษาย้อนหลัง (Ex Post Facto designs)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร ได้แก่ เยาวชนไทยมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2536-2538 ที่เรียนต่อจำนวน 4,356 คน และไม่เรียนต่อจำนวน 6,330 คน ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาสสำหรับกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีจำนวน 451 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นหลายขั้นตอน (Multi-stage stratified random sampling) จากสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล) สุ่มจังหวัดละ 2 อำเภอ รวม 8 อำเภอ จากนั้นสุ่มโรงเรียน อำเภอละ 1 โรงเรียน ได้โรงเรียนจำนวน 8 โรงเรียน และจากรายชื่อเยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลามที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2536-2538 นำมาสุ่มแบบง่ายโดยแยกเป็นเยาวชนที่เรียนต่อ (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) และเยาวชนที่ไม่เรียนต่อในโรงเรียนประถมศึกษาเดิมตามสัดส่วนของจำนวนเยาวชนที่เรียนต่อและไม่เรียนต่อของโรงเรียนนั้น ๆ ได้เยาวชนที่เรียนต่อในโรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาส จำนวน 183 คน และไม่เรียนต่อในโรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาส จำนวน 268 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ จำนวน 2 ชุด โดยแบบสัมภาษณ์ชุดที่หนึ่ง ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาเอง เพื่อสัมภาษณ์เยาวชนเรียนต่อ และไม่เรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาสพร้อมผู้ปกครองของเยาวชนทั้งสองกลุ่ม สำหรับแบบสัมภาษณ์ชุดที่สอง เป็นแบบสัมภาษณ์แนวลึก ดัดแปลงจากงานวิจัยของเกตุมณี มากมี (2536) เพื่อใช้สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายบางราย แบบสัมภาษณ์ทั้งสองชุดนี้ สัมภาษณ์โดยครูที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาสและสามารถพูดภาษามลายูท้องถิ่นได้ และในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีหาค่าร้อยละ สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์จำแนกประเภทด้วยวิธีตรง

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ปัจจัยด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา และสิ่งแวดล้อม ต่างมีความสัมพันธ์กับการเรียนต่อใน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาสของเยาวชนไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

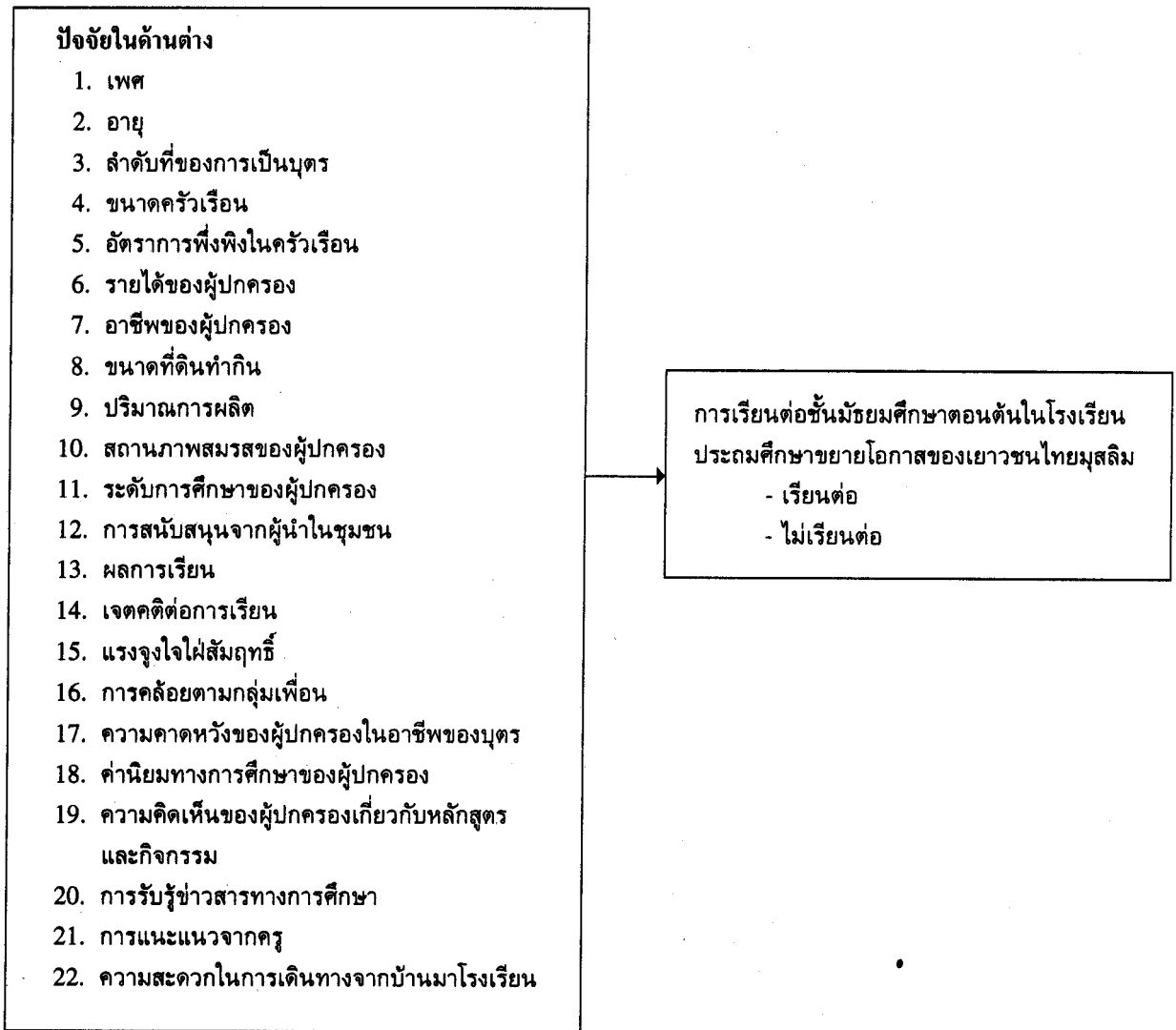
ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

1. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น
แต่ละปัจจัยกับการเรียนต่อและไม่เรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาสของเยาวชนไทย

มุสลิม พบว่าตัวแปรในแต่ละปัจจัย คือ ปัจจัยด้านประชากร
เศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา และสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์
กับกลุ่มเยาวชนเรียนต่อและไม่เรียนต่อ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านประชากร พบว่า มี

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ปัจจัยด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา และสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลร่วมกันในการจำแนกกลุ่มเยาวชนเรียนต่อและไม่เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนประถมศึกษาชายชายโอกาส

เพียงตัวแปร 2 ตัว คือ เพศชาย และอายุน้อย ที่มีความสัมพันธ์ค่อนข้างสูงกับกลุ่มเยาวชนเรียนต่อ โดยมีค่าน้ำหนักของสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.7070 และ -0.8521 ตามลำดับ และเมื่อนำสมการจำแนกประเภทที่ได้ไปคาดคะเนความเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า สามารถจำแนกประเภทกลุ่มเยาวชนเรียนต่อและไม่เรียนต่อได้ถูกต้อง ร้อยละ 58.8

1.2 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่า มีตัวแปร 2 ตัวที่สำคัญมีความสัมพันธ์กับกลุ่มเยาวชนเรียนต่อ ได้แก่ ผู้ปกครองที่มีอาชีพเป็นกรรมกรและผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต และผู้ปกครองที่มีปริมาณผลผลิตต่ำ โดยมีค่าน้ำหนักของสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.2726 และ -0.7333 ตามลำดับ และเมื่อนำสมการจำแนกประเภทที่ได้ไปคาดคะเน

ความเป็นสมาชิกกลุ่ม คาดคะเนได้ถูกต้องร้อยละ 60.4

1.3 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านสังคม ไม่พบตัวแปรใดที่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มเยาวชนเรียนต่อ

1.4 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านจิตวิทยา พบว่า มีตัวแปรเพียง 2 ตัว ที่มีความสัมพันธ์ค่อนข้างสูงกับกลุ่มเยาวชนเรียนต่อ ได้แก่ เจตคติต่อการเรียนต่อและการคล้อยตามกลุ่มเพื่อนที่เรียนต่อ โดยมีค่าน้ำหนักของสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.4801 และ 0.6323 ตามลำดับ และเมื่อนำสมการที่ได้ไปคาดคะเนความเป็นสมาชิกกลุ่ม สามารถคาดคะเนได้ถูกต้องร้อยละ 69.6

1.5 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า มีตัวแปร 1 ตัว ที่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มเยาวชนเรียนต่อค่อนข้างสูง คือ ความสะดวกในการเดินทางจากบ้านมาโรงเรียนของบุตร โดยมีค่าน้ำหนักของสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.7560

2. ผลการวิเคราะห์การมีอิทธิพลร่วมกันของตัวแปรต้นในปัจจัยทั้ง 5 ด้าน กับการเรียนต่อและไม่เรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาสของเยาวชนไทยมุสลิม พบว่า ตัวแปรสำคัญ ๆ ที่สามารถจำแนกกลุ่มเยาวชนที่เรียนต่อ ได้แก่ เยาวชนชายที่อายุน้อย ผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพกรรมกร และผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตและมีปริมาณผลผลิตต่ำ เจตคติต่อการเรียนต่อ การเดินทางจากบ้านไปโรงเรียนไม่สะดวก และการคล้อยตามกลุ่มเพื่อนที่เรียนต่อ โดยมีค่าน้ำหนักของสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.2824 -0.2251 -0.2772 0.3129 -0.3859 และ 0.5329 ตามลำดับ และเมื่อนำสมการจำแนกประเภทที่ได้ไปคาดคะเนความเป็นสมาชิกกลุ่ม สามารถคาดคะเนได้ถูกต้องร้อยละ 76.4

อภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ตัวแปรต่าง ๆ ในปัจจัยด้านประชากร เศรษฐกิจ จิตวิทยา และสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการเรียนต่อของเยาวชนไทยมุสลิม มีดังนี้

1. เพศ ผลจากการวิเคราะห์ตัวแปรรวมทุกปัจจัย และเฉพาะปัจจัยด้านประชากร พบว่า เพศชายมีความสัมพันธ์กับการเรียนต่อ ซึ่งก็สอดคล้องกับการศึกษาของพลแสงสว่าง (2521 : 52) ที่พบว่า นักเรียนไทยมุสลิมที่เป็น

ชายเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความต้องการเรียนต่อมากกว่านักเรียนหญิง รวมทั้งงานวิจัยของหน่วยศึกษานิเทศก์เขตการศึกษา 2 (2523 : 113) ได้พบว่า นักเรียนไทยมุสลิมที่เป็นชายมีความต้องการเรียนต่อสายสามัญมากกว่านักเรียนหญิง ขณะที่ เกตุมณี มากมี (2536 : 189-190) พบเช่นกันว่า เด็กชายชาวเขาเผ่าม้งจะมีโอกาสได้เรียนในระดับสูงกว่ามัธยมศึกษามากกว่าเด็กหญิง

2. อายุ ผลการวิเคราะห์ตัวแปรรวมทุกปัจจัย และเฉพาะปัจจัยด้านประชากร พบว่า อายุมีความสัมพันธ์ในทางลบกับการเรียนต่อ สามารถอธิบายได้ว่ากลุ่มเยาวชนที่มีอายุน้อยมีแนวโน้มจะเรียนต่อมากกว่าผู้ที่อายุมาก สอดคล้องกับการศึกษาของภัทรธิดา วารินทร์ (2538 : 127) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนตัวกับการศึกษาต่อของคนงาน พบว่า คนงานที่มีอายุน้อยมีความโน้มเอียงที่จะศึกษาต่อมากกว่าผู้ที่มีอายุมาก ซึ่ง อุดม พรหมแก้วงาม (2529 : 68) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับโอกาสในการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ของผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษา พบว่า ผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษาที่อายุมาก ไม่กล้าที่จะมาเรียนหนังสือเพราะอายเพื่อนบ้านและกลัวเรียนไม่จบเพราะต้องรับภาระในการหาเลี้ยงครอบครัว แต่ผลงานวิจัยของประเสริฐ แก้วเพชร (2527 : 184) ที่ศึกษาถึงตัวแปรที่สัมพันธ์กับการเรียนต่อของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลับพบว่า อายุของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่มีอายุเกินกว่าเกณฑ์ คืออายุประมาณ 13-14 ปี การที่นักเรียนอายุมากยังเรียนต่อเพราะนักเรียนอาจจะรู้สึกว่าอายุของตนไม่ได้มากกว่ารุ่นเดียวกันเท่าใดนัก จึงไม่เกิดปมด้อยเรื่องอายุเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเหตุผลอีกประการหนึ่งที่นักเรียนถึงแม้อายุจะมากแต่มีความสัมพันธ์กับการเรียนต่อเป็นเพราะโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่มีข้อกำหนดในเรื่องอายุ และเปิดโอกาสให้เด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้มีโอกาสเรียนต่อได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2534 : ก-ข)

อย่างไรก็ตาม ประเสริฐ แก้วเพชร (2527 : 184) พบว่า การที่นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีอายุมากเนื่องจากนักเรียนเรียนตกซ้ำชั้นหลายปีสอดคล้องกับการศึกษาของมาโนชญ์ บุญญาวัตร (2525 : 47) ที่พบว่า

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาในเขตการศึกษา 2 มีอัตราการเข้าชั้นสูงกว่าเขตการศึกษาอื่น แต่ในปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนและการวัดผลใหม่ อาจทำให้นักเรียนไม่ต้องเรียนซ้ำชั้นและจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตั้งแต่อายุน้อยและมีแนวโน้มเรียนต่อมากขึ้น

3. อาชีพของผู้ปกครอง ผลการวิเคราะห์รวมทุกปัจจัยและเฉพาะด้านปัจจัยทางเศรษฐกิจ พบว่า ผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพกรรมกรและผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตมีแนวโน้มจะส่งบุตรเข้าเรียนต่อในโรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาส จากการสัมภาษณ์ในแนวลึก พบว่า ผู้ปกครองอาชีพกรรมกรฯ ต้องการให้บุตรเรียนสูงกว่าตนเอง และได้ทราบข้อมูลมาว่า ถ้าต้องการจะทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมต้องสำเร็จการศึกษาอย่างน้อยในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จึงส่งบุตรเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาส ข้อมูลดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นว่า ผู้ปกครองเป็นคนทันสมัย และพยายามปรับให้ครอบครัวอยู่รอดในสังคมอุตสาหกรรมที่ต้องแข่งขันกันสูง

4. ปริมาณผลผลิตของผู้ปกครอง ผลการวิเคราะห์รวมทุกปัจจัยและเฉพาะด้านเศรษฐกิจ พบว่า ปริมาณผลผลิตของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ไปในทางลบกับการเรียนต่อ สามารถอธิบายได้ว่า เยาวชนที่ผู้ปกครองมีปริมาณผลผลิตที่คิดออกมาเป็นตัวเงินต่ำ มีแนวโน้มจะเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนประถมศึกษา จึงเห็นได้ว่าเป็นการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่เปิดโอกาสให้บุตรหลานของประชาชนที่ยากจนด้อยโอกาสได้มีโอกาสเรียนต่อสูงขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2538 : 1)

5. เจตคติต่อการเรียนผลการวิเคราะห์รวมทุกปัจจัยและเฉพาะด้านจิตวิทยา พบว่า มีความสัมพันธ์กับการเรียนต่อของเยาวชนไทยมุสลิม ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของลิสกา (Liska, 1984 : 61-74) ที่กล่าวว่า อิทธิพลของตัวแปรเจตคติไม่ได้ส่งผ่านความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมเพียงอย่างเดียว แต่น่าจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมซึ่งก็สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของคาร์เพนเตอร์และฟลีชแมน (Carpenter and Fleishman, 1987 : 79-105) ที่ใช้ตัวแบบการทำนายพฤติกรรมของลิสกา มาทำการทดสอบเพื่อ

ทำนายพฤติกรรมการเรียนต่อระดับวิทยาลัยของนักเรียนเกรด 12 ในประเทศออสเตรเลีย โดยนำตัวแปร เพศ อาชีพ การรับรู้ความสามารถทางวิชาการ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประเภทโรงเรียน การรับรู้การสนับสนุนจากพ่อแม่ในการเรียนต่อ เจตคติต่อการเรียนต่อระดับวิทยาลัย การรับรู้ความคาดหวังของกลุ่มเพื่อนที่จะเรียนต่อ ความตั้งใจที่จะเรียนต่อระดับวิทยาลัยมาศึกษา ผลการศึกษาพบว่า เจตคติต่อการเรียนต่อระดับวิทยาลัยเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการเรียนต่อระดับวิทยาลัย นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาของอัจฉรา วงศ์วัฒนามงคล (2535) ที่พบว่า ชำราชการที่มาศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนต่อมากกว่าผู้ที่ไม่ได้ศึกษาต่อ

6. การคล้อยตามกลุ่มเพื่อน ผลการวิเคราะห์รวมทุกปัจจัยและเฉพาะด้านจิตวิทยา พบว่า มีความสัมพันธ์กับการเรียนต่อของเยาวชนไทยมุสลิม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของซิดชัย สนั่นเสียง (2538 : 266) ซึ่งได้ศึกษาทางเลือกและปัจจัยที่สัมพันธ์กับทางเลือกแนวทางการศึกษา และอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า สำหรับนักเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เมื่อสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจะเลือกเรียนต่อพร้อมประกอบอาชีพ การคล้อยตามกลุ่มเพื่อนเป็นตัวแปรตัวหนึ่งที่มีอิทธิพลทำให้นักเรียนตัดสินใจเลือกเรียนต่อ นอกจากนี้ การศึกษาของอดิศักดิ์ จินดานุกูล (2532 : 176) ที่ศึกษาถึงความต้องการ และการให้บริการระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ลพบุรี และสระบุรี พบว่า อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนหรือการทำตามอย่างเพื่อนของวัยรุ่นมีส่วนช่วยอธิบายความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่เรียนต่อและไม่เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้

7. ความสะดวกในการเดินทางจากบ้านมาโรงเรียน ผลการวิเคราะห์รวมทุกปัจจัย พบว่า ความสะดวกในการเดินทางจากบ้านมาโรงเรียนของเยาวชนไทยมุสลิม มีความสัมพันธ์ในทางลบกับการเรียนต่อ สามารถอธิบายได้ว่า แม้ว่าการเดินทางจากบ้านมาโรงเรียนของเยาวชนไทยมุสลิมไม่สะดวก แต่มีแนวโน้มว่าเยาวชนไทยมุสลิมจะเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งชี้ให้เห็นว่ารัฐบาลได้จัดโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกลได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง

(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2538 : 3-4) อย่างเป็นผล ทั้งนี้การจัดยานพาหนะรับส่งนักเรียนที่อยู่ห่างไกลหรือให้ค่าพาหนะแก่นักเรียน ทำให้ผู้ปกครองพอใจ และมีแนวโน้มจะส่งบุตรเรียนต่อมากขึ้น

สำหรับผลการวิเคราะห์เฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ตัวแปรความสะดวกในการเดินทางจากบ้านมาโรงเรียนของเยาวชนไทยมุสลิม มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการเรียนต่อ ซึ่งจากการศึกษาของสงัด อุทรานันท์ (2513 : 105); สุนทร โตรรัตน์ (2525 : 70); ประเสริฐ แก้วเพชร (2527 : 174-175) และชวีช แก้วอนันต์ (2532 : 53) พบว่า การเดินทางจากบ้านมาโรงเรียนสะดวก ย่อมเสียเวลาและค่าใช้จ่ายน้อย ในทางตรงกันข้าม นักเรียนที่เดินทางอย่างยากลำบากอาจไม่ปลอดภัย เสียเวลา และเสียค่าใช้จ่ายมาก ทำให้ผู้ปกครองต้องเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น จึงทำให้นักเรียนกลุ่มนี้ไม่ค่อยจะมีโอกาสได้ศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

การที่รัฐบาลตระหนักถึงการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศ รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในยุคโลกาภิวัตน์นั้น ทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีระดับการศึกษาอย่างต่ำอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพื่อเป็นการตอบสนองนโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ดังกล่าว รัฐบาลจึงได้จัดโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้ประชาชนทั้งในเมืองและชนบทมีความเสมอภาคทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน แต่การที่เยาวชนไทยมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่าของประเทศส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำและเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วไม่เรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาสดังกล่าว จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนต่อ ผลจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านจิตวิทยา ซึ่งมี 2 ตัวแปร ได้แก่ การคล้อยตามกลุ่มเพื่อน และเจตคติต่อการเรียน มีอิทธิพลมากต่อการเรียนต่อของเยาวชนไทยมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1.1 ผลการศึกษา พบว่า เยาวชนเรียนต่อเพราะ

คล้อยตามกลุ่มเพื่อน ดังนั้น สถาบันทางการศึกษาควรจะสนับสนุนกิจกรรมที่มีผลต่อการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เช่น ให้งบประมาณพิเศษแก่ครูที่คิดค้นพัฒนาโครงการที่ใช้นวัตกรรม เช่น การใช้กลุ่มเพื่อนเป็นกลไกสำคัญในการประชาสัมพันธ์ถึงเป้าหมายในการจัดการศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่เพื่อนด้วยตนเอง ผู้ปกครองและประชาชนในชุมชนเดียวกันได้เข้าใจและทำถึงอย่างเป็นระบบ

1.2 ผลการศึกษา พบว่า เยาวชนที่เรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษา มีเจตคติต่อการเรียนสูง ดังนั้น เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เยาวชนตั้งใจเรียน โดยไม่มีความวิตกกังวลว่าจะเป็นการแก่ผู้ปกครอง กระทรวงศึกษาธิการควรมีมาตรการในการสนับสนุนเยาวชนดังกล่าว โดยจัดหาทุนการศึกษาให้อย่างต่อเนื่อง จัดหารายได้ระหว่างเรียนให้กับนักเรียน มีอาหารกลางวันให้ทุกโรงเรียน ส่วนเยาวชนรายได้ที่มีความคาดหวังว่าจะเรียนต่อในระดับสูงก็ควรพิจารณาสนับสนุนให้ทุนการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.3 ผลจากการศึกษา พบว่า การเดินทางจากบ้านมาโรงเรียนของบุตรไม่ค่อยสะดวก มีอิทธิพลต่อการเรียนต่อ แสดงว่าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาที่จัดให้ผู้ที่อยู่ห่างไกลได้มีโอกาสเรียนต่อสูงขึ้นได้ผล ดังนั้น รัฐบาลควรจัดสรรค่าพาหนะเดินทางไปเรียนของนักเรียน ในกรณีที่มีที่พักอยู่ห่างไกลอย่างทั่วถึง

1.4 ผลการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองของเยาวชนที่เรียนต่อส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ แสดงว่างานขยายโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้บรรลุถึงกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้ประชาชนเห็นความจริงใจที่รัฐบาลต้องการพัฒนาการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างมีคุณภาพ จึงควรปฏิรูปโรงเรียนประถมศึกษาดังกล่าวให้มีมาตรฐานเดียวกัน มีครูที่มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ มีการปฏิรูปหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนนั้น ๆ มากกว่าจะเป็นมาตรฐานเดียวกันหมดทั่วประเทศ มีกระบวนการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีการพัฒนาสื่อการสอนที่ทันสมัย รวมทั้งปฏิรูประบบบริหารการศึกษา ที่เน้นการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นโดยมีหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการส่วนกลางให้ความร่วมมือทั้งในด้านการประสานงานและ

ปฏิบัติงานกับผู้ปฏิบัติงานในท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด

2. ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

2.1 ในการที่จะให้ประชาชนเห็นคุณค่าของการศึกษาในงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนต้องเตรียมพร้อมในอาคารสถานที่ อุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ รวมทั้งพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน

2.2 โรงเรียนต้องจัดครูและบุคลากรทางการศึกษาให้พร้อมในการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยจัดส่งครูไปอบรมในวิชาที่ยังขาดแคลนให้ครบถ้วน

2.3 ผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรทางการศึกษาควรที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาการศึกษา เมื่อชุมชนยอมรับว่า โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนแล้ว การจะนำโครงการศึกษาใด ๆ ไปนำเสนอประชาชน เช่น โครงการสอนภาษาไทยให้ผู้ปกครองประชาชนยอมให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนอย่างแนบนอน

2.4 โรงเรียนควรพัฒนาการเรียนการสอน ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ให้สื่อที่ทันสมัย และพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นเป็นสำคัญ

2.5 โรงเรียนควรจะนำศิษย์เก่าของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในอาชีพการงานมาพูดคุยกับนักเรียนปัจจุบัน เพื่อให้นักเรียนเกิดความภูมิใจในโรงเรียนของตนเอง

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยในอนาคต

3.1 ควรศึกษาวิจัยชนกลุ่มน้อยในลักษณะเดียวกันนี้ในภูมิภาคอื่น ๆ จะทำให้เข้าใจถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนต่อได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

3.2 ผู้ปกครองถือว่าเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนต่อและการไม่เรียนต่อของบุตร จึงควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเกี่ยวกับความคาดหวังทางการศึกษาและอาชีพของบุตรเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งนี้เพื่อให้ได้รายละเอียดของเหตุผลในการส่งบุตรเรียนต่อหรือไม่ให้เรียนต่อในโรงเรียนขยายโอกาสดังกล่าว

3.3 จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแยกกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเรียนต่อและไม่เรียนต่อในโรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาส ซึ่งเมื่อพิจารณาดูกลุ่มไม่

เรียนต่อ สามารถแยกเป็นไม่เรียนต่อ แล้วเรียนต่อในโรงเรียนสังกัดหน่วยงานอื่น ๆ ดังนั้น การที่แยกวิจัยเพียง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเรียนต่อ และกลุ่มไม่เรียนต่อในโรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาสในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทำให้ตัวแปรบางตัวไม่มีอิทธิพลต่อการเรียนต่อ เช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หรือ ผลการเรียน เพื่อให้ตัวแปรต่าง ๆ สามารถจำแนกกลุ่มได้ตามความเป็นจริง จึงควรทำวิจัยโดยการแยกกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเรียนต่อในโรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาส กลุ่มเรียนต่อในโรงเรียนสังกัดหน่วยงานอื่น และกลุ่มไม่เรียน จะทำให้เห็นปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนต่อและการไม่เรียนต่อชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เกตุมณี มากมี. 2536. "โอกาสในการศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของเยาวชนในชนบทภาคเหนือ". วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. (สำเนา)
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. กระทรวงศึกษาธิการ. 2538. รายงานประจำปีการดำเนินงานการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีงบประมาณ 2538. กรุงเทพฯ : ครูสภา.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2534. รายงานผลสภาพเบื้องต้นเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับต่อจากระดับประถมศึกษาปีที่ 6 อีก 3 ปี. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ชิตชัย สนั่นเสียง. 2538. "ทางเลือกและปัจจัยที่สัมพันธ์กับทางเลือกแนวทางการศึกษาและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น". วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร ดุสิตบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. (สำเนา)
- ทัศนีย์ พรหมไพจิตร. 2540. "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาสของเยาวชนไทยมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้". วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุสิตบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. (สำเนา)
- เทียนฉาย กิระนันท์. 2519. เศรษฐศาสตร์ : ทรัพยากรมนุษย์และกำลังคน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

- ธวัช แก้วอนันต์. 2532. "การวิเคราะห์จำแนกกลุ่มนักเรียนในภาคกลางที่ศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2530". วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (สำเนา)
- นพวรรณ จงวัฒนา, ผู้แปลและเรียงเรียง. 2531. *อภิธานศัพท์ประชากรศาสตร์ (Multilingual Demographic Dictionary)*. รวบรวมโดย Etienne Van de Walle. กรุงเทพฯ : สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเสริฐ แก้วเพชร. 2527. "การศึกษาตัวแปรที่สัมพันธ์กับการศึกษาต่อของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดชายแดนภาคใต้". วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (สำเนา)
- พล แสงสว่าง. 2521. "องค์ประกอบในการศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อของนักเรียนไทยมุสลิมชั้นประถมปีที่ 7 ในจังหวัดยะลา". ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. (สำเนา)
- ภัทรธิดา วารินทร์. 2538. "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการศึกษาและไม่ศึกษาต่อการศึกษาออกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของคณาจารย์ในโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดนครปฐม". วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. (สำเนา)
- มาโนชญ์ บุญญานวัตร. 2525. "ความก้าวหน้าของการศึกษาของชาวไทยมุสลิมในเขตการศึกษา 2", *วารสารการศึกษาแห่งชาติ*. 16(กุมภาพันธ์-มีนาคม), 38-54.
- สังัด อุทรานันท์. 2513. "สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสภาวะเกี่ยวกับตัวเด็กบางประการที่ทำให้เด็กไม่สามารถเรียนต่อในชั้นประถมศึกษาตอนปลายในเขตการศึกษาภาคบังคับจังหวัดเชียงใหม่". วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. (สำเนา)
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2538. *ทฤษฎีสังคมวิทยา เนื้อหา และแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2535. "แนวคิดในการขยายโอกาสทางการศึกษา", ใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. รายงานผลการสัมมนาเรื่องการศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น, หน้า 65-81. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุนทร โตรรัตน์. 2525. "องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดเชียงราย". วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. (สำเนา)
- อดิศักดิ์ จินดานุกูล. 2532. "การศึกษาความต้องการและการให้บริการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น : การศึกษาเฉพาะรายเปรียบเทียบโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอที่มีอัตราการเรียนต่อสูงและต่ำในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ลพบุรี และสระบุรี". วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. (สำเนา)
- อัจฉรา วงศ์พัฒนามงคล. 2535. "ตัวแปรทางพฤติกรรมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา". วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. (สำเนา)
- อุดม พรหมแก้วงาม. 2529. "ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับโอกาสในการศึกษาผู้ใหญ่เปิดเสรี ระดับที่ 4 ทางวิทยุและไปรษณีย์ของผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ศึกษากรณีจังหวัดลำปาง". วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
- Backman, Carl W. et al. 1969. *Social Psychology*. New York : Mc-Graw Hill.
- Bredemeir, Herry C. and Richard M. Stephenson. 1964. *The Analysis of Social System*. New York : Holt, Rinehart and Winston.
- Carpenter, Peter G. And John A. Fleishman. 1987. "Linking Intention and Behavior : Australian Students College Plan and College Attendance", *American Educational Research Journal* 24, 79-105.
- Clark Robert E. 1972. *Reference Group Theory and Delinquency*. New York : Behavioral Publisher.
- Inkeles, Alex and David H. Smith. 1976. *Becoming Modern*. 2nd ed. Harvard : Harvard University Press.
- Liska, Allen A. 1984. "Critical Examination of Causal Structure of the Fishbein and Ajzen's Attitude-Behavior Model", *Social Psychology Quarterly*. 61-74.
- Merton, Robert K . 1967 . *On Theoretical Sociology*. New York : Free Press.

Singer, Eleanor. 1968. "Reference Group and Social Evaluation". in Hyman, Herbert H. and Singer, Eleanor, eds. **Reading in Reference Group Theory and Research**. New York : Free Press.

Stewart, Elbert W. 1981. **Sociology : the Human Science**. 2nd ed. New York : Mc-Graw Hill.

Turner, Jonathan H. 1978. **Structure of Sociological Theory**. Chicago, Illinois : Orsey. 26

Williams, Margaret Aasterud. 1970. "Reference Groups : a Review and Commentary", **Sociological Quarterly**. 11(Fall), 545-554.

Woefel, Joseph and Archibald G. Haller. 1971. "Significant Other, the Self-Reflexive Act and the Attitude Formation Process", **American Sociological Review**. 36(February), 74-87.